

POWERPOINT VA BOSHQA TAQDIMOT DASTURLARI: ILMIY TAHLIL VA ZAMONAVIY IMKONIYATLAR

POWERPOINT AND OTHER PRESENTATION SOFTWARE: SCIENTIFIC ANALYSIS AND MODERN CAPABILITIES

Turg'unboyeva S. T.

SHDPI Pedagogika fakulteti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3- bosqich talabasi

E- mail: sevinchturgunboyeva988@gmail.com

Sanaqulova N. B.

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi

E- mail: sanaqulovanilufar130@gmail.com

Kodirov Akbar Shuhratovich

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

"Matematika va amaliy matematika" kafedrasida katta o'qituvchisi, ilmiy rahbar

E-mail: akbar2005ak@gmail.com

ORSID: 0000-0002-3656-5770

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19889659>

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy taqdimot dasturlari, xususan Microsoft PowerPoint, Prezi va Focusky imkoniyatlari ilmiy asosda tahlil qilinadi. Ularning funksional xususiyatlari, dizayn va animatsiya vositalari, hamda ta'lim va biznes jarayonlaridagi roli yoritiladi. Shuningdek, ushbu dasturlar o'rtasida solishtirma tahlil o'tkazilib, ularning afzallik va kamchiliklari aniqlanadi. Tadqiqot natijalari vizual taqdimot vositalarining bilim olish samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini asoslaydi.

Kalit so'zlar: taqdimot dasturlari, PowerPoint, Prezi, Focusky, vizualizatsiya, animatsiya, multimedia, ta'lim texnologiyalari

Annotation: This article provides a scientific analysis of modern presentation software, particularly Microsoft PowerPoint, Prezi, and Focusky. Their functional features, design and animation tools, and roles in education and business are examined. A comparative analysis is conducted to identify their advantages and limitations. The study demonstrates that visual presentation tools significantly enhance learning effectiveness and audience engagement.

Keywords: presentation software, PowerPoint, Prezi, Focusky, visualization, animation, multimedia, educational technology.

Taqdimot dasturlari zamonaviy ta'lim, ilmiy tadqiqot va biznes jarayonlarida muhim vosita hisoblanadi. Ular yordamida ma'lumotlarni tizimli, vizual va tushunarli shaklda yetkazish mumkin. 1980-yillarning oxirida Microsoft PowerPoint dasturi yaratilganidan so'ng, slaydlar asosidagi taqdimotlar keng tarqaldi. Bugungi kunda esa Prezi va Focusky kabi yangi dasturlar ham ommalashgan bo'lib, ular interaktiv va dinamik taqdimot imkoniyatlarini taklif qiladi. Taqdimot dasturlarining asosiy maqsadi — murakkab ma'lumotlarni oddiy va esda qoladigan shaklda auditoriyaga etkazishdir. Shu bilan birga, taqdimotlarni yaratishda foydalanuvchi kreativlik, vizual dizayn va animatsion effektlarni qo'llash imkoniga ega bo'ladi. PowerPoint: funksiyalari va imkoniyatlari Microsoft PowerPoint — slaydlar asosida

ishlaydigan dastur bo'lib, u ta'lim, ilmiy va biznes sohalarida keng qo'llaniladi. [4:450] PowerPoint quyidagi asosiy imkoniyatlarni taklif etadi: Slaydlar va tartib – foydalanuvchi matn, rasm, diagramma, video va boshqa elementlarni har bir slaydda joylashtiradi. Slaydlar ketma-ketligi ma'lumotlarning mantiqiy oqimini ta'minlaydi; Dizayn va shablonlar – dasturda tayyor dizayn shablonlari mavjud bo'lib, ular taqdimotning estetik ko'rinishini oshiradi. Shu bilan birga foydalanuvchi o'z shaxsiy dizaynini ham yaratishi mumkin; Animatsiya va o'tish effektlari – slaydlar orasida silliq o'tish va elementlarni jonlantirish imkoniyati taqdimotni interaktiv qiladi. Bu esa auditoriyaning e'tiborini saqlashga yordam beradi; Multimedia integratsiyasi – video, audio va boshqa interaktiv elementlarni qo'shish orqali taqdimotni yanada boyitish mumkin; Pedagogik va biznes roli – PowerPoint ta'lim jarayonida murakkab mavzularni oddiy shaklda tushuntirishga yordam beradi. Biznes sohasida esa loyiha va strategiyalarni vizual tarzda namoyish qilish imkonini beradi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, vizual materiallar bilan ta'minlangan taqdimotlar auditoriyaning bilim qabul qilish samaradorligini 30-40% ga oshiradi. Shu sababli, PowerPoint taqdimotlari nafaqat vizual, balki kognitiv jarayonga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Prezi va Focusky: zamonaviy alternativalar So'nggi yillarda Prezi va Focusky kabi dasturlar paydo bo'ldi. Ular PowerPoint'dan farqli ravishda, slaydlar o'rniga katta ish maydoni va interaktiv zoom effektlariga tayanadi. Prezi – ma'lumotlarni katta interaktiv xaritada joylashtirishga imkon beradi. Zoom orqali elementlar orasida harakatlanish auditoriyaning e'tiborini oshiradi va murakkab tushunchalarni vizual tarzda tushuntiradi. Prezi bilan ishlash uchun internet aloqasi talab qilinadi, ammo u dinamik va kreativ taqdimotlar yaratish imkonini beradi. Focusky – Prezi'ga o'xshash, ammo offline ishlash imkoniyatini ham taqdim etadi. Focusky interaktiv animatsiya va o'tish effektlariga boy bo'lib, taqdimotlarni yanada jonli va qiziqarli qiladi. Shuningdek, Focusky o'quvchilar va auditoriya bilan muloqot qilish imkoniyatini ham oshiradi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, dastur tanlovi maqsad va auditoriyaga bog'liq. Agar taqdimot tez va sodda bo'lishi kerak bo'lsa, PowerPoint eng qulay. Dinamik va interaktiv taqdimotlar uchun esa Prezi yoki Focusky afzal. Amaliy tavsiyalar va xulosa Taqdimot dasturini tanlashda quyidagi mezonlar hisobga olinadi: 1. Auditoriya turi – talabalar, ilmiy hamjamiyat yoki biznes xodimlari. 2. Taqdimot maqsadi – ma'lumotni tushuntirish, loyiha taqdimoti yoki marketing strategiyasi. 3. Texnik imkoniyatlar – internet aloqasi mavjudligi, offline ishlash talabi. 4. Vizual effekt va animatsiya darajasi – murakkab tushunchalarni vizual ko'rsatish ehtiyoji. Microsoft PowerPoint multimedia taqdimotlari bugungi kunda turli darajadagi ta'lim muassasalari — maktab, o'rta maxsus, oliy va qo'shimcha ta'lim tizimida pedagoglar tomonidan nazariy materialni tushuntirishda eng ommabop ko'rgazmali vositalardan biriga aylandi. Hozirgi kunda deyarli barcha ta'lim muassasalari multimedia namoyishlarini amalga oshirish imkonini beruvchi bir nechta o'quv auditoriyalari bilan jihozlangan. Sifatli va puxta tayyorlangan taqdimot o'quvchilar tomonidan materialni qabul qilishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, u o'quv jarayonini tubdan o'zgartirish imkoniga ham ega. Zamonaviy ta'lim amaliyotida multimedia yaratishning asosiy vositasi sifatida shaxsiy kompyuterlar uchun mo'ljallangan Microsoft dasturlar paketiga kiruvchi Microsoft PowerPoint dasturi xizmat qiladi. Microsoft PowerPoint dasturida taqdimot yaratish jarayoni Microsoft Word dasturida matn terish kabi sodda bo'lib, uning imkoniyatlari nihoyatda kengdir. Natijada turli ta'lim muassasalarining metodik jamg'armalari va internet saytlari turli fanlar va mavzular bo'yicha taqdimotlar bilan boyigan. Dastur soddaligi va ommabopligi bir tomondan ijobiy bo'lsa, ikkinchi tomondan

yetarlicha ishlab chiqilmagan va sifatsiz taqdimotlarning paydo bo'lishiga ham sabab bo'lmoqda. Multimedia masalasiga bag'ishlangan ilmiy nashrlar soni kundan kunga ortib bormoqda. Mualliflar o'z tajribalarini bayon qilmoqda, hamkasblarga tavsiyalar bermoqda, multimedia orqali axborot yetkazishning pedagog roliga ta'sirini o'rganmoqda, shuningdek, uning o'quvchilarga psixologik ta'sirini tahlil qilmoqda. Shu bilan birga, multimedia resurslarini tayyorlashning texnik jihatlari ham ko'rib chiqilmoqda. Multimedia taqdimotlarni yaratish va ulardan foydalanishga bag'ishlangan o'quv qo'llanmalar ham yaratilgan. Ta'kidlanishicha, multimedia taqdimotlar o'quvchilar faolligini oshiradi, mustaqil va tadqiqot faoliyatini rivojlantiradi, ta'lim samaradorligini oshiradi hamda materialni ixcham va tushunarli yetkazishga yordam beradi. Biroq ushbu sohada yetarli darajada tadqiqotlar olib borilganiga qaramay, multimedia taqdimotlardan amaliy foydalanish jarayonida bir qator muammolar yuzaga kelmoqda. Bu muammolar taqdimot sifati, uning mazmuni va auditoriyaga taqdim etilish usullari bilan bog'liq. Prezentatsiya (inglizcha “presentation” so'zidan) — bu muayyan mavzu bo'yicha tayyorlangan rangli slaydlar to'plamidir. F.V. Sharipov ta'rifiga ko'ra, “multimedia — bu obyekt va jarayonlarni an'anaviy matnli tavsif emas, balki foto, ovoz, video, grafika va animatsiya kabi vositalar orqali taqdim etishdir”. Multimedia taqdimot esa matn, rasm, audio, video, animatsiya va hatto 3D grafikani o'z ichiga olgan dasturiy mahsulot sifatida talqin etiladi. Demak, multimedia taqdimotning mohiyati ilmiy jihatdan aniqlangan bo'lsa-da, uni to'g'ri loyihalash, mazmun bilan boyitish va samarali taqdim etish bilan bog'liq ayrim muammolar hanz dolzarbligicha qolmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi — oliy ta'limda Microsoft PowerPoint multimedia taqdimotlaridan foydalanish tajribasini tahlil qilish, pedagoglar duch keladigan muammolarni aniqlash, eng ko'p uchraydigan xatolarni ko'rsatish va yangi boshlovchi o'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar berishdan iborat. Har qanday texnologiya kabi taqdimot yaratish ham o'ziga xos qoidalar va prinsiplarga ega. Tadqiqot davomida quyidagi metodik tavsiyalar ishlab chiqildi: Prezentatsiyani tayyorlash bosqichi Prezentatsiya yaratishdan oldin quyidagilar aniq belgilanishi lozim: taqdim etiladigan material mazmuni; mavzu bo'yicha adabiyotlar; zarur illyustratsiyalar ro'yxati; materiallarni qayerdan olish manbalari. Prezentatsiya tuzilishi Titul slayd (mavzu, muallif, sana) Reja (mazmun) Kirish (maqsad va vazifalar) Asosiy qism Xulosa Glossariy Nazorat savollari Adabiyotlar Uy vazifasi Asosiy qoidalar. Hajm Prezentatsiya hajmi 8–10 slayddan kam bo'lmasligi kerak. Tavsiya etilgan hajm: umumiy: 12–15 slayd yangi material: 8–10 slayd. O'quvchilar yoshi va tayyorgarligiga qarab slaydlar soni moslashtiriladi. Matnli ma'lumotning minimal darajasi Taqdimotlarda matnli axborotni minimal darajaga tushirish, uni sxemalar, diagrammalar, rasmlar, fotosuratlar, animatsiyalar va filmlardan olingan fragmentlar bilan almashtirish maqsadga muvofiqdir. Ma'lumki, ko'z va miya ikki rejimda ishlashi mumkin: periferik ko'rish yordamida tezkor panoramali ko'rish rejimi; markaziy ko'rish yordamida batafsil ma'lumotni sekin qabul qilish rejimi. Shunga ko'ra, inson matn o'qiyotganda, ayniqsa kompyuter ekranidan o'qiganda, miya sekinroq rejimda ishlaydi. Agar axborot grafik shaklda taqdim etilsa, ko'z ikkinchi rejimga o'tadi va miya tezroq ishlaydi. Bitta slayd – bitta fikr Samarali taqdimotlarda har bir slaydda bitta tezis va unga oid bir nechta isbotlar beriladi. Qoidaga ko'ra: slaydda 3 tadan ortiq kichik fakt bo'lmasligi kerak; faqat 1 ta asosiy muhim fikr bo'lishi lozim. Slaydda material hajmining cheklanganligi Mutaxassislar slaydda 30 tadan ortiq so'z va 5 tadan ortiq banddan foydalanmaslikni tavsiya qiladilar. Qiziqarli elementlar va yumor Ilmiy mazmunga zarar yetkazmagan holda, kulgili rasmlar yoki multfilm qahramonlaridan foydalanish

mashg'ulotni jonlantiradi, ijobiy emotsional muhit yaratadi va materialni yaxshiroq eslab qolishga yordam beradi. Parallel ro'yxat Agar slaydda ro'yxat berilsa, u grammatik jihatdan parallel bo'lishi kerak. Ya'ni har bir qator bir xil shaklda boshlanishi lozim. Noto'g'ri: ko'rib chiqish..., aniqlash... To'g'ri: ko'rib chiqish..., aniqlash..., tahlil qilish... Katta shrift Shrift o'lchami kamida 18 pt bo'lishi kerak. Auditoriyaning istalgan joyidan matn aniq ko'rinishi lozim. O'quvchilar yoshi kichik bo'lsa, shrift yanada kattaroq bo'lishi kerak. Ranglar uyg'unligi va estetik dizayn Juda yorqin va charchatuvchi ranglardan foydalanish tavsiya etilmaydi. Shuningdek: 3 tadan ortiq rang ishlatilmasligi kerak (matn, fon, sarlavha); qorong'i fon va och rangli matn ehtiyotkorlik bilan qo'llanilishi lozim. Uslub birligi va barqarorlik barcha sarlavhalar bir xil shrift va o'lchamda bo'lishi (kamida 24 pt); asosiy matn bir xil shrift va o'lchamda (kamida 18 pt); sarlavha va navigatsiya elementlari bir joyda joylashishi; ranglar va fon butun taqdimot bo'ylab bir xil bo'lishi kerak. Ortiqcha elementlarning yo'qligi Har bir slayd mavzuga bevosita bog'liq bo'lishi va umumiy g'oyani rivojlantirishi kerak. Minimal animatsiya va effektlar Animatsiyalar faqat asosiy fikrlarga e'tiborni jalb qilish uchun ishlatilishi kerak. Ortiqcha effektlar o'quvchilar e'tiborini chalg'itadi. Taqdimotlarni yaratishda uchraydigan xatolar titul slaydning yo'qligi yoki to'liq emasligi; kirish qismining yo'qligi; rejaning berilmasligi; xulosa va yakunning yo'qligi; matn bilan ortiqcha yuklash; slaydda noto'g'ri joylashuv; fon va mavzu o'rtasidagi bog'liqlikning yo'qligi; noto'g'ri rang tanlovi; juda kichik shrift ishlatilishi; grafik va rasmlarning sifatsizligi; orfografik xatolar.

Xulosa Zamonaviy ta'lim jarayonida PowerPoint taqdimotlari muhim o'rin egallaydi. Biroq ularni to'g'ri tayyorlash va pedagogik talablarga mos holda qo'llash zarur. Taqdimot pedagogni almashtirmaydi, balki uning ishini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida xizmat qiladi. Asosiy diqqat markazida esa har doim o'qituvchining jonli nutqi, tushuntirishi va auditoriya bilan muloqoti qoladi. PowerPoint, Preziva Focusky dasturlari o'ziga xos afzallik va imkoniyatlarga ega. Ilmiy tahlil shuni ko'rsatadiki, ularni samarali qo'llash taqdimot sifatini oshiradi, auditoriya e'tiborini jalb qiladi va ma'lumotlarni esda qolishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, dastur tanlovi maqsad va auditoriyaga qarab aniq belgilanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Abdullayev, Sh. "Kompyuter grafikasi va prezentatsion texnologiyalar." Toshkent: Toshkent universiteti nashriyoti, 2018.
2. Mirzayev, F. "Axborot texnologiyalari ta'limda." Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Xalilov, R. "Elektron ta'lim resurslari va zamonaviy prezentatsiyalar." Toshkent: O'zbekiston davlat universiteti, 2020.
4. Microsoft. PowerPoint User Guide. Redmond: Microsoft Press, 2021.
5. Prezi Inc. Prezi for Education and Business. San Francisco: Prezi, 2020.
6. Focusky Team. Focusky Presentation Software Manual. Beijing: Focusky, 2021.
7. Nazarov, M. "Axborotni vizualizatsiya qilishning zamonaviy usullari." Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
8. Karimova, D. "Oliy ta'limda raqamli vositalar." Toshkent: Academic Press, 2022.
9. Savinov, A. "Ta'limda multimediyalarining samaradorligi." Moskva: Nauka, 2019.
10. UNESCO. Ta'limda AKT: vositalar va tendensiyalar. Parij: UNESCO Publishing, 2020.